

2018
TENYIDIE

Total marks : 80

Time : 3 hours

General Instructions :

- i) Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
- ii) The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.*
- iii) Internal choice has been provided in some questions.*
- iv) Marks allocated to every question are indicated against it.*

N.B: Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.

SECTION – A (Kesi Mhaphrü)

1. Thedzeu phrülie di ketsokebako kelashülie:

Tenyimia ha puo kelhouzho rükrie phikecü seyie puo. Kelhouzhoko huo liro we si vo tsolie kelho nnhiennhie nunu u krü u tsiepfumia medzi kevor zho mu huo liro rüdirüli kezhü teiu nunu chüpie ba salielie ivorkecü ngulie. Kelhouzho kesa sedekelie hakoha puotei kekrekreikecü nu niakiluomia huo lhou kesier tei ze chükemie pekraya. Kelhouzho hakoha kepekro di lhoukecü nu seyakezha zho rei nyi mu nacünanyüko nu seyakezha zho rei nyi. Nanyüu geinu mehoshü zorei nanyüu krei, u kelhouzho se nanyü khiekecüko krei iba. Si shierei u Tenyimia ha lhou keterhuocü u neicü ki ze mha hakoha pete üse nanyü üdi leyakecü rhi kro puo ngulieya. Hakoha ba hurei 'kenyü' ikecü zhoko nunu se vor. U nia u meimia pese kenyüthor ikecü die hauha geinu nhicumia pete rei u nia u meimia rhu mu khrie morokesuou hai zo di puonou letaya mu sisi u nia u meimia nei kemo chü ro terhuomia u siazha pie u tsüketuo keprei kele puo puo nou leta di süu se kelhouzho puo chülietaya.

Kelhou zho pete nu rei u krukecü puo mu u kepele puo sa kepero phre baya. Mia puo puo khunuo puo dukhripie ruosuo puo chü, puo khunuo puo dukhripie rüsuokeshü ki we puo mu puo rhuou unie donu morei puo ruopfü dzeu si mo derei puo kedipuo zho nunu khunuou dukhri pie rüsuo shikecü hau puo kelhouzho nu lete. Thakie, puo, kijü pete 'Teicie kesa' nyi ha nyi phreya. Hauha liro mha kewe puo jüta mu mha kesa puo u ki vorkecü geinu kelhou kesa pfhükecü mu silie ro vi ükecü kepele puo ba di süu geinu u kenei tei pebakecü morei kehou puo kehoukecü morei mha zhokrei puo chüpie teisozha süu khilie di sekecü hakoha kelhouzho nu lerta. Hakoha 'kenyü' ikecü zhoko geinu sedekecü pekra.

- (a) U kelhouzhoko kimhiekecü nu seya ga? **1**
- (b) Kiüdi u Tenyimia-e u kelhouzho huo se nanyü üdi letaya ga? **1**

- (c) Kiüdi u nia u meimia neikemo chü kenyüthor ükecü puya ga? 1
- (d) Thedzeu nu cayieu pfhüshülie. 1
- (e) Kelhouzho pete nu kedipuo kepero baya ga? 1
- (f) Tenyimia ha seyie kimhiecü puo ga? 1
- (g) U kelhouzho chüketa thakieu thushülie. 2
- (h) Hako puo kepetsou cako thushülie: 4x 1/2 =2
 - (i) Rüdirüli (ii) Kelhou kesa
 - (iii) Vi (iv) Kepele

SECTION – B (Thedze Kezo)

2. Hanie puo (1) kedapie dieca krie puo nunu krie di hiepengou (100 – 150) mese nunu thushülie.

a. Noe State Library, Kohima nu tsüphrümia puo chüketuo la leshü thupie daphrüki kemeho-u tsü di kikemie di chülieya shicü thedze morokesuoko ketsoshülie.

Moro **6**

b. Nieko leshüki nu keshürho krotho-ue ‘No Tobacco Day’ ikecü mhathochie puo pebakelieu se leshüki seweda nu shüketuo la rükhruo mhathu puo thushülie. N leshüki za ro Woodland School.

3. Hanie puo(1) kedapie dieca hiepengou (50) mese nunu thushülie.

a. Noe n penuokelie teisozha va keresorou kerükra la thehe puo keseshütuoü kebau nu n zemiako bu vor nu phreikie puo thushülie.

Moro **4**

b. N chuti teiu nu kikemie di pevo ro vi tuo shicü n krü ze kerüchükecü rüchü die puo thushülie.

SECTION – C (Diezho mu Thuyie)

4. Die puotou-u kedapie thushülie:

(a) Chüketa dze puo pu petokuokecü. 1

- (i) Puya (ii) Puta
- (iii) Pute (iv) Puwata

(b) Nko kuolie mota ro ____? 1

- (i) Kishi (ii) Kimhie
- (iii) Kita (iv) Kidi

- (c) Nhicumia bu _____ se menuo morosuo. **1**
(i) Chükiraka (ii) Shükiraka
(iii) Sükiraka (iv) Shükeiraka
- (d) Puo teisei di pe se ba. 'Pe' hau pfhephra kiu nu ba ga? **1**
(i) Puo (ii) Kenie
(iii) Se (iv) Dia
- (e) Dieca kiu dietho kepe mo ga? **1**
(i) Ba (ii) Ro
(iii) Tha (iv) Vo
5. **Dieca 'thie' hau pie diemei mu puoca kenyi die nunu diecha chüshülie.** **1+1=2**
6. **Zatsekhu 5/8 hau diekhu nu kimhie di thuya ga?** **1**
7. **Dieca puokru tou-u pie rhi phi (-) kesedo thashülie.** **1**
_____ vor nyü ba.
8. **Diesou hako puoca thushü di se diecha chüshülie:**
(a) Nacünanyü **1**
(b) Thecathebie **1**
(c) Zhavipfümia **1**
9. **Diekhu mu dierozu kekrükebako thutoushülie:**
(a) Themiaha u kenyi mu kedzü tei kekrei ya. **1**
(b) Theva gei mekhru nu siatsa ngu di udzüzieketa tei nyi. **1**
(c) Khise niathutsa tiebo ziesierya. **1**
10. **Hako thuyie chüpie Tenyidie nu khashülie:**
(a) Wisdom is better than strength. **1**
(b) What a blessing! **1**
(c) Love your neighbour. **1**
(d) It is raining heavily. **1**
(e) When will you return? **1**

SECTION – D (Diemvü)

11. Diecako donu puotou-u kedashülie :

- (a) Kedieu tsü zhipie ketuo zha _____ sie nu Krase mekiwa. **1**
(i) Dia (ii) Pengou
(iii) Sorou (iv) Thenie
- (b) Kezise puo nuu thepfu _____ lhoulie. **1**
(i) Kenie (ii) Dia
(iii) Sorou (iv) Thenie
- (c) Martin Luther King puo kelhouzha kitsuo ki Nobel Prize ngulie ga? **1**
(i) Mepfü (ii) Mepfüepengou
(iii) Ser (iv) Serepengou
- (d) Kiüdi Rütsohouü puo thuo puo pie joyie ze kemejüshü ga? **1**
(i) Puo nieu gei jakecü la (ii) Puo krü siaketa la
(iii) Puo rakemo sikeshü la (iv) Puo nieu puo peseketa la
- (e) No rü mo zo a rü kehou chü. ‘Mo’ hau puoca kedipuo üsi ga? **1**
(i) Lho ükecü (ii) Mengata kemo
(iii) Mhale pesou mo (iv) Umo

Ketsokecü hako dieca 20 – 25 mese nunu kelashülie :

12. Kikemhie di Tsathou kedipfü neikemo chüwata ga? **2**
13. Enoli Ideü vor Krase ngu di kedipuo pu ga? **2**
14. Kedipuo la Jean Henri Dunant-e terhü rüyachü nu vor ga? **2**
15. Kiüdi Keziu tshü tsia ngu re seta ga? Supuoe tshü tsia khapie puo tsü ga? **1+1=2**
16. Nie Pie Penuo geizo-u nu thepfu-u kedipuo chütuo di suomia bu puo geiwa ga? **1+1=2**
17. A Kesuoüpfü kedipuo la puo dzie pie puo merü kepfhüta ga? **2**

Ketsokecü hako dieca 40 – 50 mese nunu kelashülie :

- 18. a. “Kikidi mia puo vor a nuopfü nyüwate shi.”
 - (i) Supuo die hau pu ga? 1
 - (ii) ‘A nuopfü’ sü supuo pu ba ga? 1
 - (iii) Puae kimhie di mia puo nuopfü nyüwa keta silie ga? 2

Moro

- b. Thepfula sü kedipuo ga? Kedipuo la Vihienueoe terhümei pfüya ga? (2+2=4)

- 19. Ketho mu kevi sü kedipuo ga? Ketho mu kevi silieketuo la kikemhie nu pushü ga? 1+3=4

Ketsokecü hako dieca 60 – 90 mese nunu kelashülie:

- 20. a. Teicie kiu cie Martin Luther-e zha kitsuo kedie chü ga? Puo ki varhuokewau gei thalie di themiako ki kedipuo pushü ga? 2+3=5

Moro

- b. Kiüdi Dunant-e puo mo shürho tou mota mu puo lhitholhiüko kimhie vota üsi ga? ‘Solferino’ kerükra leshüdayo thukeshü geinu themiako kimhieta ga? (2+1+2=5)

- 21. Niaki geizo-u supuo zoshü ga? Ükezomiae mha kicü kro puoe niaki kezie la u noumvü baya üdi pu ga? Kedipuo niaki kezie thepu se di zie baya üsi ga? 1+3+1=5

- 22. a. *Rütsolhouü la u ra vo khe*
La vo nyü rei u keliemia nie
Sei rülei shü bohou kharü du
Zhatshülie mu larü lho vipfhe.

- (i) Vipfhe sü supuo ga? 1
- (ii) ‘Sei rülei shü’ puoca kedipuo ga? 1
- (iii) Diecha hako vatshashülie. 3

Moro

- b. A Kesuoöpfü puotei kimhiecü puo nhie tsu puo lie nu tuo ga? Kedipuo la puo merü kepfhüta ga? Puo nhicu dze mengukecü dze thushülie. (1+1+3=5)
